

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

Cilt : 9

143 üncü Birleşim

22 Nisan 1983 Cuma

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	2
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ	2
1. — Siyasi Partiler Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/624; M. G. Konseyi : 1/486) (D. Meclisi S. Sayısı : 333; M. G. Konseyi S. Sayısı : 562)	2:18

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

21 Nisan 1983 Perşembe

İki oturum yapılan bu birleşimde :

Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının (1/486) (S. Sayısı : 562) bir önceki birleşim ve bu birleşimde Komisyona geri verilen 16, 21, 23, 62, 76, 87, 94, 95 ve geçici 5, 7, 10, 11 inci maddeleri ile geçici maddelerden sonra oylanacağı belirtilen 119 uncu maddesi hariç, 123 üncü maddesine kadar diğer maddeleri kabul olundu.

22 Nisan 1983 Cuma günü saat 14.00'de toplanılmak üzere birleşime saat 15.30'da son verildi.

Necdet ÜRUĞ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.10

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Cumhurbaşkanı; Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K.K.K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz.K.K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J.Gn.K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Millî Güvenlik Konseyinin 143 üncü Birleşimini açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — *Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/624; M. G. Konseyi : 1/486) (D. Meclisi S. Sayısı : 333; M. G. Konseyi S. Sayısı : 562) (1)*

BAŞKAN — Gündemimize göre, dün ve evvelki gündün beri konuşmakta olduğumuz Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının görüşmelerine devam ediyoruz.

Anayasa Komisyonu Sözcüsü, Sayın Bakan ve diğer ilgililer yerlerini aldılar.

Bildiğiniz gibi tasarı, Konseyimizin 141 ve 142 nci Birleşimlerinde 123 üncü maddeye kadar görüşülmüş 16, 21, 33, 62, 76, 87, 94 ve 95 inci maddeleriyle, geçici 5, 7, 10 ve 11 inci maddeleri yeniden düzenlenmek üzere Komisyona iade edilmiş ve 119 uncu maddenin görüşülmesi de geçici maddelerin kabulünden sonraya ertelenmişti.

İade edilen maddelerle ilgili olarak Komisyonca yeniden düzenlenen metinler çoğaltılarak sizlere dağıtıldı.

Şimdi bunları sırasıyla görüşmeye başlıyoruz.

Evvvela yeni düzenlenen 16 ncı maddeyi okutuyorum:

«Merkez karar ve yönetim kurulu

MADDE 16. — Siyasî partinin merkez karar ve yönetim kurulu, parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu Kurulun üye sayısı onbeşten az olamaz.

Merkez karar ve yönetim kurulu iki büyük kongre arasında parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak yetkisine sahiptir. Parti işlerini düzenleyen parti içyönetmelikleri de bu organ tarafından yapılır.

Merkez karar ve yönetim kurulu, zorunlu sebepler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukukî varlığına son verilmesiyle tüzük ve

(1) 562 S. Sayılı, Basmayazı 20.4.1983 Tarihli 141 inci Birleşim Tutanağına ektidir.

programının değiştirilmesi dışındaki bütün kararları alabilir.

Parti tüzüğünde, merkez karar ve yönetim kurulunun; «merkez karar kurulu» ve «merkez yönetim kurulu» adlarıyla iki kurula ayrılması öngörülebilir.

Bu şekildeki ayırmanın öngörüldüğü hallerde:

- a) Her iki kurulun üyeleri büyük kongrece seçilir.
- b) Merkez karar ve yönetim kuruluna ait olan görevlerden hangilerinin merkez karar kurulu veya merkez yönetim kurulu tarafından yerine getirileceği ve kurul üyelerinin sayısı parti tüzüğünde gösterilir.
- c) Parti genel başkanı, her iki kurulun da başkanlığını yapar.
- d) Her iki kurul üyeleri, büyük kongre ve büyük kongre yetkilerini kullanan kurucular kurulu toplantılarının tabii üyesi olurlar.

a) Her iki kurulun toplantı ve çalışma usulleri ile birbirleri ile olan görev ilişkileri parti tüzüğünde gösterilir.»

BAŞKAN — Evet, şimdi yapılan düzeltmeler hakkında Komisyon Sözcüsünden izahatını dinleyelim.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Aslında Sayın Cumhurbaşkanım, maddede çok ciddi ve yeni baştan bir düzenleme yapmadık. Eskiden olduğu gibi, siyasi partinin merkez karar ve yönetim kurulunun parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulacağını ve bunun onbeş kişiden ibaret olacağını; partinin hukuki varlığına son vermek, tüzük ve programı değiştirmek hariç olmak üzere, kongrenin yetkilerini kullanacağını vurguladık. Ne varki, merkez karar ve yönetim kurulunun, parti tüzüğünde merkez karar kurulu ve merkez yönetim kurulu olarak ikiye ayrılabilmesini, bunların sayılarının tüzükte gösterilebileceğini, merkez karar ve yönetim kurulu görevlerinden bir bölümünün merkez karar kurulu na, bir bölümünün merkez yönetim kuruluna verileceğini, her iki kurula genel başkanın başkanlık edeceğini, her iki kurulun ayrılması halinde, üyelerinin büyük kongre tarafından seçileceğine açıklık getirmiş olduk.

Arz ederim.

BAŞKAN — Zaten bu konuyu bundan evelki birleşimlerde de görüşmüş; «ayrı ayrı seçilsin» demiştik; ama düzenlenmek üzere Komisyona vermiştik. Bu da zannediyorum (a) fıkrasında; «Her iki kurulun üyeleri büyük kongrece seçilir» demek suretiyle düzenlenmiş.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Biz şöyle düşünmüştük Sayın Cumhurbaşkanım. Evvela merkez karar ve yönetim kurulu kurulsun, bunlar ikiye bölünsün. Tüzük, eğer ayrı kurulmasını emre diyorsa, bidayette kongre tarafından ayrı ayrı kurulsun ve kongre tarafından ayrı ayrı seçilsin dedik ve biz yine merkez karar ve yönetim kurulunun görevleri tüzükle gösterilsin; tüzük, ayrılması halinde bunların görevlerini tespit etsin demiştik. Ama bidayette ayrılmayı şimdi öngördüğümüz için, bidayette ayrıldıkları zaman görevleri bunlardır; ama baştan kurulup sonradan ayrıldığı zaman görevleri bunlardır diye tüzüklerinde ifade edilsin tarzında bir düzenleme yaptık.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bu yeni hazırlanan 16 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Yeni hazırlanan 16 ncı maddeyi oylarımıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

21 inci maddeyi okutuyorum :

«Seçimlerin yapılması

MADDE 21. — Siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delegelerinin seçimleri, yargı gözetimi altında gizli oy ve açık tasnif esasına göre aşağıdaki şekilde yapılır.

Seçim yapılacak büyük kongreyle il ve ilçe kongrelerinin toplantılarından en az onbeş gün önce, kongreye katılacak parti üyelerini belirleyen listeler, büyük kongreyle il kongreleri için Yüksek Seçim Kurulunun önceden belirleyeceği seçim kurulu başkanına, ilçe kongreleri için o yer ilçe seçim kurulu başkanına, ilçede birden fazla ilçe seçim kurulunun bulunması halinde birinci ilçe seçim kurulu başkanına iki nüsha olarak verilir. Ayrıca toplantının gündemi, yeri, günü, saati ile çoğunluk sağlanmadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususlar da bildirilir.

Seçim kurulu başkanı, gerektiğinde ilgili kayıt ve belgeleri de getirip incelemek suretiyle varsa noksanları tamamlattırdıktan sonra seçime katılacakları belirleyen liste ile yukarıdaki fıkrada belirtilen diğer hususları onaylar. Onaylanan liste ile toplantıya ilişkin diğer hususlar kongrenin toplantı tarihinden yedi gün önce siyasi partinin ilgili teşkilatının bulunduğu binada asılmak suretiyle ilan edilir. İlan süresi üç gündür.

İlan süresi içinde, listeye yapılacak itirazlar hâkim tarafından incelenir ve en geç iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar, hâkim tarafından onaylanarak siyasî partinin ilgili teşkilatına gönderilir.

Kongrelerce yapılacak seçimlerde aday olanların listeleri organlara göre ayrı ayrı olmak üzere tek liste halinde veya ayrı listeler halinde başkanlık divanınca yeteri kadar düzenlenerek ilgili seçim kurulu başkanına mühürlenmek üzere verilir.

Seçim kurulu başkanı, bir başkan ile iki üyeden oluşan yeteri kadar seçim sandık kurulu oluşturur. Sandık kurulu başkanı ile bir üyesi en az on yıllık hizmeti bulunan memurlar, diğer üyesi de aday olmayan parti üyeleri arasından seçilir. Ayrıca her sandık için aynı şekilde üçer yedek üye de belirlenir. Seçim sandık kurulu başkanının yokluğunda, kurula memur üye başkanlık eder.

Seçim sandık kurulu, kanunun ve parti tüzüğü'nün öngördüğü esaslara göre seçimlerin yürütülmesi, yönetimi ve oyların tasnifi ile görevli olup, bu görevleri seçim ve tasnif işleri bitinceye kadar aralıksız olarak devam eder.

Listede adı yazılı bulunmayanlar oy kullanamazlar. Oylar oy verenin nüfus hüviyet cüzdanı veya resimli üyelik kimlik kartı ile ispat edilmesinden ve listedeki isminin karşısındaki yerin imzalanmasından sonra kullanılır. Oylar oy verme sırasında sandık kurulu başkanı tarafından verilen, adayları gösterir seçim kurulu başkanınca mühürlenmiş listedeki isimlerin işaretlenmesi suretiyle kullanılır. Seçilecek organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlendiği oy pusulaları ile diğer kâğıtlara yazılan oylar geçersiz sayılır.

Seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip, seçim sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Tutanakların bir örneği seçim yerinde asılmak suretiyle ilan edilir. Kullanılan oylar ve diğer belgeler, tutanağın bir örneği ile birlikte üç ay süre ile saklanmak üzere seçim kurulu başkanlığına verilir.

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazlar hâkim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Hâkim, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama nedeniyle seçimlerin iptaline karar verdiği takdirde bir aydan

az ve iki aydan fazla bir süre içinde olmamak üzere seçimlerin yenileneceği tarihi tespit ederek ilgili siyasî partiye bildirir. Belirlenen günde yalnız seçim yapılır ve seçim işlemleri bu madde ile kanunun öngördüğü diğer hükümlere uygun olarak yürütülür.

İlçe seçim kurulu başkanı ve seçim sandık kurulu başkanı ile üyelerine «Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun»da belirtilen esaslara göre Genel Bütçeden ücret ödenir.

«Seçimler sırasında sandık kurulu başkan ve üyelerine karşı işlenen suçlar, devlet memurlarına karşı işlenmiş gibi cezalandırılır.»

BAŞKAN — Bu madde hakkında Komisyonun izahatını dinleyelim.

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu madde ile ilgili üç önemli nokta vardı. Birinci nokta şu idi :

Büyük kongreyle il kongreleri ve illerin bölünmesi halinde illerde yapılacak kongrelerde hangi seçim kurulunun ve kimler tarafından görevlendirileceği sağlıklı ve sıhhatli bildirilmemişti. Şimdi yeni getirilen metinle bunların Yüksek Seçim Kurulu tarafından görevlendirileceği, yani il kongresi Ankara'da yapılacağına göre, Ankara'da muhtelif bölgelere bölündüğü takdirde, hangi seçim kurulunun büyük kongrede görev alacağına; İstanbul bölündüğü takdirde, İstanbul'da da bu bölümlerde hangi seçim kurullarının görev alacağına açıklık getiriyor, Yüksek Seçim Kuruluna bu konuda görev veriyor.

İkinci konu; kongrelerde, yönetim kurulu ve disiplin kurullarının birlikte veya organlara göre ayrı ayrı listeler halinde seçilmesi öngörülmüyordu; ama maddede bir kavram kargaşalığı vardı; o hususa açıklık getirdik. Beraber de olabilir, ayrı ayrı da olabilir; beraber olduğu zaman müşterek bir liste oluşturulmaktadır; ayrı ayrı olduğu zaman zaten onlar da ayrı ayrı işaretlenecektir. O hususa sağlıklı bir açıklık getirdik efendim.

Üçüncü konu ise; sandık kurullarının oluşmasını memurlardan ve parti temsilcilerinden yapmıştık; «Yaşlı olan temsilci başkanlık yapar» demiştik. Bu defa «yaşlı olan temsilci partiden bir kişi olabilir» diye düşündük, memurun başkanlık yapacağını öngördük.

Zaten geneli hakkında bilgi sunmuştuk.

Arz ederim.

BAŞKAN — Okunan 21 inci madde üzerinde söz almak isteyen var mı yoktur.

21 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

33 üncü maddeyi okutuyorum :

«Organlarda görev alanların ilgili makamlara bildirilmesi

MADDE 33. — Parti kongreleri hariç olmak üzere, her kademedeki parti organlarıyla parti tüzüğünde belirtilen bir göreve getirilenlerin adları, soyadları, doğum yer ve tarihleri, meslek veya sanatlarıyla ikametgâhları ile nüfus cüzdanı örnekleri; o mahallin en büyük mülki amirliğine seçim veya atanmadan başlayarak onbeş gün içinde yazı ile bildirilir. Valiliklerce birleştirilen bu bilgi ve belgeler İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

Merkez organlarında görevlendirilenlerle ilgili bilgi ve belgeler de aynı süre içinde doğrudan İçişleri Bakanlığı, Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.»

BAŞKAN — Komisyonun 33 üncü madde üzerindeki izahatını dinleyelim.

HAKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, nüfus cüzdanı örneklerinin de bildirilmesi öngörülmüştü ve bu maddede yoktu, o hususa açıklık getirdik efendim.

Bir de, bu bilgi ve belgeleri mülki amirler, özellikle kaymakamlar, doğrudan doğruya İçişleri Bakanlığı ile Cumhuriyet Başsavcılığına gönderiyordu. «Bunlar vilayette toplansın, vilayet kanalıyla bir bütün halinde buraya gelsinler» diye bir görüş tespit etmiştik. O görüşler istikametinde maddeyi düzenlemiş bulunuyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, burada bir daktilo hatası olmuş, maddenin son cümlesinde «İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına» demek lazımdı, yani buraya bir «ve» kelimesinin eklenmesi lazım.

BAŞKAN — Evet, bir «ve» kelimesini eklemek lazım, o hususu öyle düzeltelim, bir.

İkincisi; maddenin birinci fıkrasının dördüncü satırındaki şu kısımda, «... meslek veya sanatlarıyla ikametgâhları ile...» iki tane «ile» kelimesi var; o kısmını, «... meslek veya sanatları, ikametgâhları ile nüfus cüzdanı örnekleri...» şeklinde düzeltelim.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — İkinci «ile» kelimesini, «ve» olarak değiştirirsek daha iyi olur efendim.

BAŞKAN — O da olur; yani, ikisinden birisini kaldırıp cümleyi, «... meslek veya sanatları, ikametgâhları ve nüfus cüzdanı örnekleri...» şeklinde düzeltelim.

Daha evvelki metinde açıklık yoktu, şimdi ise valilikler birleştirecek İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına gönderecekler. Bu suretle bütün ilçelerdeki mülki amirler ayrı ayrı direkt olarak İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına göndermekten artık kurtulmuş olacaklar.

Bu maddeyi düzeltilmiş şekliyle bir daha okutuyorum :

MADDE 33. — Parti kongreleri hariç olmak üzere, her kademedeki parti organlarıyla parti tüzüğünde belirtilen bir göreve getirilenlerin adları, soyadları, doğum yer ve tarihleri, meslek veya sanatları, ikametgâhları ve nüfus cüzdanı örnekleri; o mahallin en büyük mülki amirliğine seçim veya atanmadan başlayarak onbeş gün içerisinde yazı ile bildirilir. Valiliklerce birleştirilen bu bilgi ve belgeler İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

Merkez organlarında görevlendirilenlerle ilgili bilgi ve belgeler de aynı süre içinde doğrudan İçişleri Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.»

BAŞKAN — 33 üncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi son şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

62 nci maddeyi okutuyorum :

«Giriş ve üyelik aidatı

MADDE 62. — Parti üyelerinden alınacak giriş aidatının miktarı ile üyelik aidatının alt ve üst sınırları parti tüzüğünde gösterilir.

Her üye, aylık veya yıllık olarak üyelik aidatı ödemeyi partiye girişinde kabul etmek zorundadır.

Parti üyesi, vermeyi kabul ettiği aidatın miktarını, parti tüzüğüne uygun olmak şartıyla, kayıtlı bulunduğu teşkilat kademesi başkanlığına yazı ile bildirerek artırabilir.

Partiye borçlu olduğu yıla ait aidatın tamamını veya bir kısmını ödemeyen parti üyesi hakkında, partiden geçici veya kesin olarak çıkarmaya dair disiplin cezaları uygulanmaz. Aidatını ödemesi için yapılan yazılı tebligata rağmen belirtilen süre içerisinde ödemedede bulunmayan üye hakkında yapılacak işlem ve uygulanacak yasaklamalar parti tüzüğünde gösterilir.»

BAŞKAN — Bu madde üzerindeki izahatı dinleyelim.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, eski metinde, «parti aidatını ödemeyen üyelerin delegelik hakkı alınmaz» diye özel ların delege olup olmamalarını veya parti yönetiminde görev alıp almayacağı konusunda, «aidatını ödemeyen üyelerin yönetimde görev alıp almayacağı konuları da tüzükte gösterilir» diyordu. Biz konuya bir açıklık getirdik.

Kendilerinin aidatlarını vermemesi halinde partiden ihraç edilemeyeceklerini vurguladık. Ancak, bunların delege olup olmamalarını veya parti yönetiminde söz sahibi olup olmamalarını, yani parti yönetimine katılıp katılmamalarını partilerin kendi tüzüklerine bıraktık. Bir yerde partileri serbest bıraktık.

BAŞKAN — Yani, bir parti ne düşünüyorsa öyle yapsın, diyorsunuz.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

Partiye üye olan kişi delege seçilir, il ve ilçelerde yönetim kurulu başkanı veya üyesi olur, denetleme kurulu üyesi olur, kongrelere üye olur, merkez karar organlarında görev alabilir veya milletvekili olabilir. Bunların hangilerinden mahrum edecek, hangilerinden mahrum etmeyecek hususunu tüzükleri gösterebilir. Kaldığı biz, siyasî partiden üye olan kişilerde zaten parti üyeliği şartı da aramıyorduk; dolayısıyla herkes milletvekili aday olabilecek; ama bu saydığım görevlerden hangilerinden mahrum edilip edilmeyeceği konusunu partinin kendi tüzüğüne bıraktık.

Bir konuyu daha vurguladık; kendileri disiplin kurulu kararıyla ihraç edilemeyecekler.

Bir konuya daha sağlıklı açıklık getirdik; aidatını ödemeyen kişiye tebligat yapılacak, tebligata rağmen ödemediği takdirde hakkında ne gibi işlem yapılacağı kendi tüzüğünde belirtilecek.

Bu hususları, partinin kendi iç yapısı ve iç işleyişi diye düşündük ve buna göre yeni düzenlemeyi getirdik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

62 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

76 nci maddeyi okutuyorum:

«Hazinece elkoyma

MADDE 76. — Bu Kanunun bağışlarla ilgili hükümlerine aykırı olarak bağış kabul ettiği Anayasa Mahkemesince tespit edilen siyasî partilerin, 66 nci

maddenin birinci ve üçüncü fıkralarına aykırı şekilde elde ettikleri gelirlerin tamamının Hazineye irad kaydedilmesine, taşınmaz malların Hazine adına tapuya tesciline; aynı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen miktarlardan fazla gelirlerle taşınmaz malların bu fıkroda belirtilen miktarı geçen kısmının karşılığının Hazineye irad kaydedilmesine karar verilir.

Bu Kanunun 67 nci maddesi hükmüne aykırı olarak siyasî partilere sağlanan kredi veya borçlar üzerine Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazinece elkonulur, kredi veya borcu verene karşı Hazine hiçbir yükümlülük altına girmez.

Bu Kanunun 69 uncu maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasî partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazineye irad kaydedilir.

Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir.»

BAŞKAN — Bu maddenin yeni şekliyle yaptığınız değişiklikleri dinleyelim.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK, (Anayasa Komisyonu Başkanı) Sayın Cumhurbaşkanım, bu maddenin özellikle birinci fıkrasını değiştirdik.

Yüksek malumları olduğu üzere 66 nci madde üç fıkradan ibaret. Birinci fıkrası, devlet kuruluşlarının partilere yardım yapamayacağına dairdir. Devlet kuruluşları partilere yardım yaptığı takdirde Hazineye irad kaydolacağı emredici hükümdür.

Üçüncü fıkrası, yabancı kuruluşların partilere yardım yapamayacağına dair hüküm ihtiva ediyordu. Yardım yapıldığı takdirde, bunun da Hazineye irad kaydedileceğini hükme bağlıyordu.

Özellikle ikinci fıkrada, özel ve tüzel kişilerin bir milyon liraya kadar partiye bağış yapabileceklerini, bir milyon lirayı aşan bağışların Hazineye irad kaydolacağına dair hüküm vardı: fakat orada bir karışıklık vardı. Sanki bir milyon lirayı aştığı takdirde, tamamı Hazineye irad kaydolunacak gibi bir mana çıkabiliyordu. Ona, «Bir milyon lirayı aşan kısmı Hazineye irad kaydolunur» diye açıklık getirdik.

BAŞKAN — Tabii; «bu fıkrada belirtilen miktarı geçen kısmının karşılığının» olarak düzenlenmiş. Doğrusu budur.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Yani, 66 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen miktarı geçen kısmı ki, o da bir milyon liradır.

Bu hususlara açıklık getirmek üzere maddeyi yeniden düzenledik.

Arz ederim.

BAŞKAN — 76 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

76 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

87 nci maddeyi okutuyorum :

Dini ve dince kutsal sayılan şeyleri istismar yasağı

MADDE 87. — Siyasî partiler, Devletin sosyal veya ekonomik veya siyasî veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa dinî esas ve inançlara uydurmak amacıyla veya siyasî amaçla veya siyasî menfaat temin ve tesis eylemek maksadıyla dini veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes tanınan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propoganda yapamaz, istismar edemez veya kötüye kullanamazlar.»

BAŞKAN — Türk Ceza Kanununun 163 üncü maddesine paralel olarak düzenlenmiş, güzel.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Cumhurbaşkanım. Çünkü, uygulamada hâkim orada başka, burada başka ifade var diye bir tereddüde düşer diye yeniden düzenledik.

Arz ederim.

BAŞKAN — 87 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

87 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

94 üncü maddeyi okutuyorum :

«Üniforma giydirme ve güvenlik kuvvetlerinin görevlerini üstlendirme yasağı.

MADDE 94. — Siyasî partiler, üyeleri ve personeli için üniforma, üniforma niteliğinde kıyafet veya kol bağı ve benzeri alametler ihdas edemez ve bunları kullandıramazlar. Ancak her kademedeki parti kongreleri ile toplantılarında görevlendirilen parti üyeleri ve personel bu görevleri gereği olarak şerit, kurdela ve benzeri işaretler kullanabilirler.

Siyasî partiler herhangi bir kimseye veya topluluğa güvenlik kuvvetlerinin görev veya yetkilerini üstlenmesi görevini veremezler ve parti kongre ve toplantılarında üyelerinin bu şekilde hareketlerine müsaade edemezler.»

BAŞKAN — Komisyonumuzun yeni metin üzerindeki açıklamasını dinleyelim.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, konuyu iki fıkraya ayırdık.

Birincisi, siyasî partilerin üyeleri ve personeli dışarıda buldukları zaman üniforma taşıyamayacaklar, kol bağı ve benzeri alametleri kullanamayacaklar. Ancak, kongrede görevlendirildikleri takdirde kol bağı veya bir şerit taşıyabilecekler.

İkincisi, her halukârda siyasî partiler herhangi bir kimseye veya topluma güvenlik kuvvetlerinin yapacağı görev veya yetkileri veremeyecekler.

Arz ederim.

BAŞKAN — 94 üncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

95 inci maddeyi okutuyorum :

«Temelli kapatılan siyasî partiler mensuplarının durumu

MADDE 95. — Temelli kapatılan siyasî partilerin kapatılma tarihinde üyeliği devam eden; kurucuları, merkez karar ve yönetim kurulu ile her kademedeki yönetim ve disiplin kurulu üyeleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi siyasî parti grubu üyeleri başka bir siyasî partinin kurucusu, yöneticisi ve deneticisi olamazlar. Bunlardan fiilleriyle siyasî partinin kapatılmasına neden olanlar on yıl süreyle başka bir siyasî partiye alınamazlar ve milletvekilliği için aday olamazlar.

Kapatılmış bir siyasî partinin mensuplarının üye çoğunluğunu teşkil edeceği yeni bir siyasî parti de kurulamaz.»

BAŞKAN — Bu maddenin yeni şekli hakkındaki izahatınızı dinleyelim.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, «kurucuları» kelimesinden sonra «başkanları» kelimesi yazımda unutulmuş, ilave edilmesi gerekir.

Yani, «Temelli kapatılan siyasî partilerin kapatılma tarihinde üyeliği devam eden kurucuları, başkanları, merkez karar ve yönetim kurulu ile» diye devam edecek.

BAŞKAN — Evet, biz oraya ilave etmiştik. Yalnız «Genel başkan» olacak.

Gerçi genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulunun başkanıdır, başkanı olduğuna göre üyesi de sayılır. Belki tefsir ederler ama, konulursa açıklık getirilmiş olur.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet

efendim. Vakıa, aşağıdaki cümlelerde «Yönetim Kurulu» diyor, orada da başkanlık var ama, açıklık getirmiş oluruz.

Zaten, Anayasanın 69 uncu maddesinin yedinci fıkrasını aynen buraya aktardık. Ancak, orada bir partinin kapatılmasına sebebiyet veren milletvekilleri için bir yasak yoktu. Bunu buraya açıklıkla ve sıhatli olarak yazmış olduk.

Arz ederim.

BAŞKAN — Birinci fıkrayı yapılan bu ilave ile yeniden okutuyorum :

«**MADDE 95.** — Temelli kapatılan siyasî partilerin kapatılma tarihinde üyeliği devam eden; kurucuları, genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulu ile her kademedeki yönetim ve disiplin kurulu üyeleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi siyasî parti grubu üyeleri başka bir siyasî partinin kurucusu, yöneticisi ve deneticisi olamazlar. Bunlardan filleriyle siyasî partinin kapatılmasına neden olanlar on yıl süreyle başka bir siyasî partiye alınamazlar ve milletvekilliği için aday olamazlar.»

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Yalnız, «milletvekilliği için aday olamazlar» kaydını getirdik efendim.

BAŞKAN — Evet.

95 inci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, Komisyona iade edilen geçici maddeleri görüşeceğiz.

Geçici 5 inci maddeyi okutuyorum :

«**GEÇİCİ MADDE 5** — Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip kurulacak siyasî partilerin teşkilatlanmaları aşağıdaki esaslara göre yapılır :

a) İlk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar geçecek süre içinde kurulan siyasî partilerin, genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu ve merkez disiplin kurulu üyeleri; partinin tüzelsizlik kazanmasını takip eden yedi gün içinde ilgili siyasî parti tarafından İçişleri Bakanlığı ile, Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Bu organlarda meydana gelen değişikliklerde, değişikliğin yapıldığı tarihten itibaren yedi gün içinde aynı makamlara bildirilir.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen süre içinde gerekli bildirim yapmayan parti sorumluları hakkında bu Kanunun 115 inci maddesi hükümleri uygulanır.

b) Bu Kanuna göre kurulacak siyasî partiler ilçe, il ve büyük kongrelerini ilk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanı oluşumundan sonra ve bu tarihten itibaren iki yıl içinde yaparlar.

c) Bu Kanunun öngördüğü şekilde çeşitli parti kademelerinin kongreleri yapılınca kadar, partilerin geçici il ve ilçe teşkilatına ait zorunlu organları, kurucular kurulu (genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve bu kurullara katılmayan kurucular) tarafından oluşturulur.»

BAŞKAN — Bu maddeyi düzenlerken ne değişiklik yaptınız Komisyon olarak?

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, geçici 5 inci maddede hep «geçici» kelimeleri vardı; geçici genel başkan, geçici yönetim kurulu, geçici merkez karar ve yönetim kurulu tarzında. Bir yerde geçicilik, büyük kongrelere veya kongrelere katılmaları halinde, oy vermemelerini gerektiriyordu.

İkincisi; geçici başkan ve geçici yönetim kurulu dediğimiz zaman, ilçelerde 30, illerde 45, büyük kongrede de 45 gün içinde toplanıp hemen asıllarını seçmesi lazım gelirdi. Bu şüpheden kurtarmak için geçicileri çıkardık.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet.

Geçici 5 inci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 7 nci maddeyi okutuyorum :

«**GEÇİCİ MADDE 7.** — Bu Kanunun yayımlanmasını müteakip yapılacak ilk milletvekilli genel seçim tarihinden yetmiş gün öncesine kadar geçecek süre içinde bir siyasî partinin; bir başka siyasî partinin kapatılmasına ilişkin dava açma isteminde bulunabilmesi için bu Kanunun 100 üncü maddesinde öngörülen;

a) Milletvekili genel seçimlerine katılmış olmak,

b) Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunmak,

c) İlk büyük kongresini yapmış olmak, Şartları aranmaz.

Bir siyasî partinin, bu Kanunun dördüncü kısmında yer alan hükümleri ihlâl etmesi sebebiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından partinin kapatılması davasının açılması için yapılacak ilk milletvekilleri

genel seçimleri sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar geçecek süre içinde Millî Güvenlik Konseyi de, Adalet Bakanı kanalı ile istemde bulunabilir.

100 üncü maddede gösterilen itiraz ve itirazın incelenmesiyle ilgili süreler, bu geçici madde kapsamına giren istemler bakımından onar gün olarak uygulanır.»

BAŞKAN — Son fıkrayı ilave etmiş olduğunuz değil mi?

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

Çünkü, Cumhuriyet Başsavcısının kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı dava açacak kişilerin veya mercilerin otuz gün içinde itiraz hakkı vardı. Siyasî Partilerle İlgili Yasakları İnceleme Kurulunun da otuz gün içinde inceleyip karara varmak süresi vardı ve bu süre altmış gün tutuyordu. Halbuki zaman çok kısa olduğu için, Millî Güvenlik Konseyi için bir istisna getirdik ve bu süreleri onar gündür dedik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Geçici 7 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun Sayın Kâşifoğlu.

KEMALETTİN ALİ KAŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu maddenin uygulanması halinde, artık 100 üncü maddenin son fıkrasında yer alan süre kısıtlaması bu müracaat için geçerli olmayacaktır.

Yüksek malumları olduğu üzere, 100 üncü maddenin son fıkrasında, siyasî partiler tarafından müracaatlar ile Bakanlar Kurulu Kararı üzerine Adalet Bakanı tarafından yapılan müracaatlarda bir kısıtlama getirilmişti; «Bu maddenin birinci fıkrasının (b ve c) bentlerinde yer alan hükümler milletvekili genel seçimiyle, bu seçimin yenilenmesine veya milletvekili ara seçimlerine dair verilen kararın Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten başlayarak oy verme gününün ertesi gününe kadar geçecek süre içinde uygulanmaz» demek suretiyle.

Burada, Yüce Konseyimiz bu yolda bir müracaatta bulunduğu takdirde (süresini kendisi belirlemiş), Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar bu davalar açılacak ve bakılacaktır.

Arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Evet.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Özellikle önu vurguladık Sayın Cumhurbaşkanım.

Yani, seçim döneminin başlangıcından, seçimin yapılacağı güne kadar dava açma olanağı yok.

Ama biz bunu Millî Güvenlik Konseyi için, özellikle Başkanlık Divanı seçilinceye kadar bu yetkiyi, bir başka deyimle, Millî Güvenlik Konseyinin hukukî varlığının devam ettiği süresince elde tutmayı yeğledik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Geçici 7 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 10 uncu maddeyi okutuyorum:

«**GEÇİCİ MADDE 10.** — 16 Ekim 1981 tarih ve 2533 sayılı Kanunla feshedilmiş bulunan siyasî partilerin 11 Eylül 1980 tarihdeki il ve ilçe başkanlarından,

a) 11 Eylül 1980 tarihine kadar beş defa arka arkaya seçilmiş bulunanların, bu Kanuna göre kurulacak yeni bir partideki aynı görevlere yeniden seçilebilmeleri için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi gerekir. Bu sürenin başlangıç tarihi olarak 16 Ekim 1981 tarihi kabul edilir.

b) On yıldan az süreyle il veya ilçe başkanlığı yapmış olanlar ise bu Kanun hükümlerine göre kurulacak siyasî partilerde il veya ilçe başkanlığı yapabilirler, ancak 16 Ekim 1981 tarihinden önce yapmış oldukları il veya ilçe başkanlığı süreleri bu Kanun hükümlerine göre yapabilecekleri azami il ve ilçe başkanlığı sürelerinin hesabında göz önünde bulundurulur.»

BAŞKAN — Bu madde hakkında Komisyonun bir izahatı olacak mı?

Madde prensip olarak, aynı, ama düzenlemeyi başka türlü yapmışsınız.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet, Sayın Cumhurbaşkanım, düzenlemeyi başka türlü yaptık. Bunun ana temeli, teması şu :

Biz Siyasî Partiler Kanununun 19 uncu maddesinde il başkanı için on yıl; 20 nci maddede ise, ilçe başkanı için on yıl durmayı öngörmüştük.

Feshettiğimiz siyasî partilerin eski başkanları on yılı doldurmuşlarsa tekrar seçilemez. Eğer on yıldan az hizmet vermişlerse on yılı dolduracak kadar seçilsinler dedik.

Düzenlememiz bundan ibaret efendim.

BAŞKAN — Bir de dört yıllık bir süre var.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Eğer on yıl yapmışlar da, üzerinden dört yıl geçmiş ise,

tekrardan seçilebilirler dedik, ki 19 ve 20 nci maddelerin ana esprisine uygun. Bir başka deyimle, bir yerde 19 uncu ve 20 nci maddelerin yürürlük tarihini geriye götürmüş oluyoruz.

BAŞKAN — Geçici 10 uncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Geçici 10 uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 11 inci maddeyi okutuyorum :

«**GEÇİCİ MADDE 11.** — Bu Kanuna göre kurulacak siyasi partilerin çeşitli kademedeki kongrelerini yapılıncaya kadar geçecek sürede geçici olarak genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.»

BAŞKAN — Orada gene «geçici» tabirini kullanmışsınız; «... geçici olarak genel başkanlık ile...» demişsiniz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «geçici olarak» kelimesini çıkartalım Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Tabii.

Siz bu maddenin aynısını yazmışsınız, bir değişiklik yapmamışsınız.

O zaman maddenin o kısmı şu şekilde düzeltilecek : «... geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin...»

HÂKİM ALBAY İSMET ONUR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — İzin verir misiniz Sayın Cumhurbaşkanım?

Aslında bu geçici 11 inci madde kanun sistemi içinde yanlış bir uygulamaya neden olabilir. Tam bir görüş birliği olmamakla beraber, Komisyonda gerek yok kanısına vardık. O bakımdan yeni bir metin düzenlenmedi. Aslında bu kanun hükümleri, bundan sonra kurulacak siyasi partiler için uygulanacağı için, çeşitli kademedeki geçecek sürede genel başkanlık ve 15, 19 ve 20 nci maddelere göre büyük kongrelerce yapılacak seçimler genel başkan için altı defa, diğerleri için beşer defa olacaktır.

BAŞKAN — Doğru da, bakarsınız yanlış tefsir ederler.

HÂKİM ALBAY İSMET ONUR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — O zaman geçici madde olmaz Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Geçicilikle şunları kastediyoruz : Genel kongreler yapılıncaya kadar geçecek süre içerisinde bu genel başkan, il ve ilçe başkanlarının yaptıkları hizmetler, o beş veya altı defa yapmış olmada hesaba katılmaz.

HÂKİM ALBAY İSMET ONUR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — Sayın Cumhurbaşkanım, dikkat buyurursanız bunun ifadesi devamlı bir hüküm mahiyetinde. Devamlı hüküm olunca da, 10 sene sonra kurulacak bir partinin genel başkanı, büyük kongre yapılıncaya kadar seçilecek genel başkan hakkında da uygulanır. Çünkü çalışmamızda kongrelerce seçilme, ilçe ve il kongresince seçilme söz konusu edilmiştir. Aslında tereddüt yalnız «genel başkan» terimi üzerinde olabilir. Çünkü genel başkan, büyük kongre yerine büyük kongre yetkilerini kullanarak kurucular kurulu seçer. Biz en azından bunun geçici maddeye olamayacağını düşündük; ama huzurlarınıza aynen önergede olduğu gibi getirdik; verilecek direktife göre kalacaksa, bu maddenin devamlı madde olması lazım.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu husus tamamen bu devreye ait olmak üzere bir geçici maddedir. Şu süre içerisinde, kongreleri yapılıncaya kadar bu suretle seçilmiş olan kişilerin diğer getirdiğimiz geçici madde hükümlerine göre hakları zail olmasın hususunu düşünmüştük efendim. Bunun dışında kendileri zaten bunu tüzüklerine ilave edeceklerdir. Normal durumda tüzüklerini buradan tanzim edeceklerdir.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Aynı kanaate iştirak ediyoruz, sebebi de şu efendim;

Biz geçici 5 inci maddede, merkez karar organını kurucular meclisi teşekkül ettirsin, il ve ilçeleri de onlar teşekkül ettirsin, demiştik. Bu geçici dönem içinde kendilerine görev veren başkanları için de, bir geçici madde ile o geçen süre içinde o on yıla girmesinler dedik.

BAŞKAN — Maddeyi «geçici olarak» tabirini kaldırarak yeniden okutuyorum :

«**GEÇİCİ MADDE 11.** — Bu Kanuna göre kurulacak siyasi partilerin çeşitli kademedeki kongrelerini yapılıncaya kadar geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.»

BAŞKAN — Beş defa değil ki; birisi için beş, diğeri için altı defa.

KEMALETTİN ALİ KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Müsaade eder misiniz Sayın Cumhurbaşkanım,

Sayın Orgeneralimizin, 15 inci maddenin ikinci fıkrası, 19 uncu maddenin altıncı fıkrası ve 20 nci

maddenin onuncu fıkrası ile ilgili müşterek bir değişiklik önergesi olacak.

Bu değişiklik önergesi ile 15 inci maddenin ikinci fıkrasının; «Genel başkan, en çok iki yıl için seçilir. Aynı kişi ara verilmeksizin altı defadan fazla seçilemez; yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur» şeklinde düzenlenmesi istenmektedir.

Bu düzenleme ile yine il başkanları en çok iki yıl için seçilir, aynı kişi ara verilmeksizin beş defadan fazla seçilemez. Yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi lazım.

20 nci maddedeki düzenleme ise Sayın Cumhurbaşkanım «İlçe Başkanı, en çok iki yıl için seçilir. Aynı kişi, ara verilmeksizin beş defadan fazla seçilemez; yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur» diyor.

Zannediyorum ki, Sayın Orgeneralimin bu teklifi kabul edildiği zaman, mesele çok açık bir şekilde ortaya çıkacaktır. Genel başkanın seçimi büyük kongrece yapılacaktır ve bu seçim tarihinden itibaren süre başlayacaktır ve bu seçim tarihinden itibaren ara verilmeksizin ancak altı defa seçilebileceği vurgulanacaktır.

Hal böyle olunca, 15, 19 ve 20 nci maddelerdeki düzenlemelerin, bu dönem için, yani genel kongreler toplanıp seçim yapılincaya kadar getirilen bu sürelerin, genel başkanın süre hesabında nazarı itibare almayacağı açık seçik ortaya çıkacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Öyle çok açık şeyler var olmasına rağmen çok şeyler oldu; başkası başka türlü tefsir ediyor. Onun için biz bunu yazalım.

Mesela Türk Ceza Kanununun 141, 142 nci maddeleri Anayasaya aykırıdır diye kaç defa iptali için Anayasa Mahkemesine müracaat ettiler ve karar verildiği halde defaatle başvurdular. Onun için bunda da münakaşa mevzuu olur. Açıkça koymakta fayda vardır. Yalnız beş defa değil; «arka arkaya genel başkanlar için altı, il ve ilçe başkanları için beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez» diye açıkça yazalım.

DEVLET BAKANİ İLHAN ÖZTRAK — Efendim, ben şöyle bir husus arz edeceğim; müsaade ederseniz okuyayım Sayın Cumhurbaşkanım : Bu Kanuna göre kurulacak siyasi partiler çeşitli kademedeki kongrelerini yapıncaya kadar geçecek sürede, genel başkanlık için altı defa, il ve ilçe başkanlıklarına getirilenler için beş defa arka arkaya bu göreve seçil-

me haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.

BAŞKAN — Siz o hususu hemen akabine getirmişsiniz, burada ise; «genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya altı ve beş defa» şeklinde olacak.

Altı ve beş defa deyince -zaten daha evvelki maddelerde geçti- genel başkan için altı, il ve ilçe başkanları için de beş defa. Bu husus gayet sarih.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, zaten bu madde geçtikten sonra biz bu kanunun 15, 19 ve 20 nci maddelerinde bir tekriri müzakere dileğinde bulunacağız. Dün de bir nebze arz etmiştim, orada bu başkanlıklarda kalış süreleri hakkında sağlıklı bir zamanlama yok. Orada tutanağa bu konuyu geçirecektik ve «geçici 11 inci maddede kendilerine başkanlık verilen kişilerin bu süre içinde geçen müddetleri, söz konusu 15, 19 ve 20 nci maddelerdeki sürelerde dikkate alınmaz» diyecektik.

BAŞKAN — Ama zaten burada getirmiş olduk.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Getirmiş olduk efendim.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim müsaade ederseniz, daha fazla açıklık getirmek bakımından, geçici 11 inci maddeye şöyle bir ilave yapmayı arz ediyim efendim :

«Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili genel seçiminin sonucuna kadar kurulacak siyasi partilerin» diyelim efendim, genelleştirmekten kurtarmak için. «Bu Kanuna göre kurulacak siyasi partiler» deyince, üç sene sonra kurulacak parti anlamına da gelebilir.

O bakımdan bunu böyle yazalım diyorum. Hangi partilerin? Genel seçimlerin sonucuna kadar kurulacak partilerin.

Onu müsaade ederseniz öyle yapalım efendim.

BAŞKAN — Peki.

Düzenlenen yeni şekliyle geçici 11 inci maddeyi okutuyorum :

GEÇİCİ MADDE 11. — Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimlerinin sonucuna kadar kurulacak siyasi partilerin çeşitli kademedeki kongrelerini yapıncaya kadar geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya altı veya beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.»

BAŞKAN — İki defa «kadar» oldu.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Sonucuna kadar» yerine «sonucunda» dersek tamam oluyor efendim. «Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri sonucunda kurulacak siyasî partilerin..» şeklinde olursa, «kadar» kelimelerinden birisi atılmış olur,

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — İlk milletvekili genel seçimi tarihine kadar.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Tarihine kadar.

BAŞKAN — Mecburen iki defa «kadar» olacak.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — «Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili seçimlerinden önce kurulacak siyasî partilerin» desek?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim ilk seçimlere kadar; ondan sonra normal, yani ilk seçimlerden sonra normal kanun tatbik edilecek.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Ben de onu demiştim efendim.

BAŞKAN — «Seçim tarihinden önce...»

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — «Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri tarihinden önce kurulan siyasî partilerin...»

BAŞKAN — «Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili seçim tarihinden önce kurulacak siyasî partilerin...»

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — O zaman oluyor efendim.

BAŞKAN — «... tarihinden önce kurulacak...» dersek, o zaman olur.

KEMALETTİN ALİ KAŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Genel mahiyette şöyle diyebilir miyiz Sayın Cumhurbaşkanım: «Siyasî partilerin kuruluşundan sonra büyük kongre, il ve ilçe kongreleri yapılıncaya kadar bu Kanunun 15, 19 ve 20 nci madde hükümlerinde belirtilen beş ve altı defalık baraj hesaba katılmaz»

HÂKİM ALBAY İSMET ONUR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — Baraj olmaz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yalnız genel bir yaklaşım efendim. Ne zaman kurulacak? Partilerin durumları belli değil.

KEMALETTİN ALİ KAŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim şöyle, Sayın Orgenera-

lim özür dilerim; aksi takdirde seçimlere kadar kurulan siyasî partiler için lehe bir hüküm getiriyoruz.

Halbuki genelde asıl seçime kadar bir başlangıç oluyor. Büyük kongre toplanacak genel başkanı seçecek, iller toplanacak il başkanını seçecek, ilçeler toplanacak ilçe başkanını seçecek.

O bakımdan özür dileyerek arz ediyorum, ondan sonra kurulacak bütün siyasî partilerde söz konusu bu.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim kendi maddelerinde belli o. Kongrelerinin nasıl yapılacağı tüzüklerinde gösterilir dedik.

Binaenaleyh, artık ona atıf yapmaya tekrar genelleştirmeye lüzü yok; tüzüklerinde gösteriyor dedik. Partilerin nasıl kurulacağı, kongrelerini nasıl yapacakları tüzüklerinde gösteriliyor.

BAŞKAN — Bunu daha fazla uzatmayalım.

Sizin söylediğiniz gibi olursa olmuyor. Onun için gene aynen öyle bırakacağız.

«Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili seçim tarihinden önce kurulacak siyasî partilerin çeşitli kademede kongrelerini yapılıncaya kadar geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya altı ve beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.»

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Sayın Cumhurbaşkanım, yalnız o, «partilerin kongrelerini yapılıncaya kadar» ifadesi biraz düşük oluyor. Onun yerine, «partilerin çeşitli kademede kongreleri yapılıncaya kadar» dersek Türkçe bakımından daha iyi olacak efendim.

BAŞKAN — Evet, «yapılıncaya kadar» olması lazım.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — «kongrelerini» kelimesini siliyoruz, «kongreleri yapılıncaya kadar» diyoruz.

BAŞKAN — Evet.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Sonra sizin yazdığınız gibi bitiyor cümle efendim.

BAŞKAN — Zaten orada bir düşüklük oluyor; «... kademede kongreleri yapılıncaya kadar geçecek sürede...»

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Evet.

Bir de efendim, «ve» değil de, «veya» diyelim. Çünkü birisi altı, birisi beş; müsaade ederseniz «ve» yerine «veya» diyelim buraya.

BAŞKAN — Evet, «veya» diyelim.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Galiba oldu efendim.

BAŞKAN — «... veya beş defa» Doğru.

Buna göre geçici 11 inci maddeyi okutuyorum :

«**GEÇİCİ MADDE 11.** — Bu Kanuna göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri tarihinden önce kurulacak siyasi partilerin çeşitli kademedeki kongreleri yapılıncaya kadar geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya altı veya beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.»

BAŞKAN — Tamam.

Yani bu geçecek süre içerisinde bunları, arka arkaya beş veya altı defa seçilme hakkının dışında kabul ediyoruz.

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Dışında kabul ediyoruz.

BAŞKAN — Peki.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Sayın Cumhurbaşkanım, müsaade ederseniz, «Bu Kanuna göre yapılacak» demeyelim de, «Bu Kanun yürürlüğe girdikten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri» diyelim. Çünkü seçim, Seçim Kanununa göre yapılacak, Adalet Bakanlığında Sayın Kâşifoğlu söyledi : «Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri» diyelim.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip ilk genel seçimler...»

BAŞKAN — «Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri tarihinden önce...» olacak.

Geçici Madde 11'in son şeklini okutuyorum :

«Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri tarihinden önce kurulacak siyasi partilerin çeşitli kademedeki kongreleri yapılıncaya kadar geçecek sürede genel başkanlık ile il ve ilçe başkanlığına getirilenlerin bu görevlerde bulunmaları arka arkaya altı veya beş defa seçilme haklarında herhangi bir kayba sebep teşkil etmez.»

BAŞKAN — Bu son okunan geçici 11 inci madde hakkında söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Geçici 11 inci maddeyi son okunan şekliyle okuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterimizin, geçici 12 nci madde eklenmesi hakkında, bir önergesi var, okutuyorum :

Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

«Görüşülmekte olan Siyasî Partiler Kanun Tasarısına Geçici Madde 12'nin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Necdet ÜRUĞ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

GEÇİCİ MADDE 12. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip kurulacak siyasi partilerin, il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelik görevlerine getirilenlerden geçici 6 ncı madde hükümlerine göre partilerinin kurucular kurulu tarafından görev yaptıkları yerden milletvekili adayı olarak tespit edilip Yüksek Seçim Kuruluyla Adalet Bakanlığına bildirilenlerin, bildirim tarihinde buldukları il ve ilçe yönetim kurulu başkanlıkları ile üyelik görevleri sona erer.»

BAŞKAN — Komisyon ne diyor?..

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Kısa bir maruzatta bulunacağım efendim.

Bu önergeye aynen katılıyoruz. Çünkü 40 ıncı madde şu tarzda bir ifade taşıyor : «Mahallî teşkilatın yönetim kurulu başkan ve üyeleri görev yaptıkları yerden aday adayı olmak istedikleri takdirde, ön seçimden doksan gün önce bu görevlerinden çekilmek zorundadırlar.»

Gayet tabii böyle bir geçici maddeye ihtiyaç var. Kurucular kurulu tarafından da aday gösterildikleri takdirde mahallî teşkilatın yönetici kadrosu, kendilerinin aday olarak Yüksek Seçim Kuruluna bildirdikleri tarihte bu görevlerinin sona ermiş olması gerekiyor. Çünkü, buldukları yerden seçime katılırlar ise, zannediyorum ki etkinlikleri orada devam eder seçim sonuna kadar. Önerge bunu belirtiyor, aynen katılıyoruz.

BAŞKAN — Tabii bu il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri zaten merkez tarafından seçilecek.

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Onun için bu geçici maddeye ihtiyaç var.

BAŞKAN — Bunların içinden şimdi aday olan olur ise, onlar tekrar bu görevlerinden ayrılacak, yenilerini yine merkez karar organı seçecek.

HÂKİM TUMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Tabii.

Bunlar buldukları yerden aday olmazlar ise, ayrılmalarına gerek yok; ama buldukları yerden aday olacaklarsa, kendileri aday gösterilmişler ise, adaylıklarının Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına bildirildiği tarihte görevleri son bulacak; yerlerine yenilerini seçme yetkisi yine ister istemez kurucular kurulunda olacak.

Arz ederim.

BAŞKAN — Aynı bölgeden gösterilmiş ise tabii.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet efendim, aynı bölgeden olduğu takdirde.

BAŞKAN — Ayrı bir bölgeden olur ise, ona gerek yok.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Tabii. Özellikle esas anamaddede zaten merkez karar organlarına böyle bir yasak getirilmemiş. Çünkü onlar buldukları yerden aday olabiliyorlar. Ama mahallî teşkilatta görev alan kişiler seçim süresince diğer adaylarla eşit değerde olsunlar diye, oylara bir gölge düşmesin diye bir hassasiyet gösterilmiştir anamaddede. Bu hassasiyeti aynen muhafaza etmiş bir geçici maddedir. Aynen katılıyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Burada yine muhafaza etmiş oluyoruz.

Geçici 12 nci madde olarak verilen önerge üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Geçici 12 nci madde olarak verilen önergeyi oyluyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 12 nci madde olarak bu önerge ilave edilecektir.

Şimdi, Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterimizin yine bu görüşülmekte olan Siyasî Partiler Kanununun 15 inci, 19 uncu ve 20 nci maddelerinin tekriri müzakeresi hakkında bir önergesi var, okutuyorum :

Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Siyasî Partiler Kanununun 15 inci maddenin 2 nci, 19 uncu maddenin 6 ncı ve 20 nci maddenin 10 uncu fıkralarının tekriri müzakeresi ile aşağıdaki şekillerde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Necdet ÜRÜÇ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BAŞKAN — Efendim, tekriri müzakere talebini oyluyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önergeyi okutuyorum :

«MADDE 15/2

Genel Başkan, en çok iki yıl için seçilir. Aynı kişi, ara verilmeksizin altı defadan fazla seçilemez; yenden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur.»

BAŞKAN — Yani, böyle bir sene için seçilemeyecek.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Bazen 1 yıl için de olabilir, çünkü vefat etmiş veya ayrılmış ise...

BAŞKAN — O başka.

Seçimler, yani genel kongredeki genel başkan seçimleri iki yıl için olacak, onu öyle koyuyoruz. Büyük kongre iki yıl için seçecek, 1 sene için, üç sene için diyemeyecek. Öyle olunca; «altı defa» deyince 12 sene oluyor. 12 seneden az da olmaz, çok da olmaz.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu önergeye aynen katılıyoruz.

Şöyle arz edeyim : Partilerin tüzüklerini tetkik ettiğimizde, her yıl kongre yapmalarını da tüzüklerinde koymuşlar. Buna rağmen, genel başkanlarının 2 yıl için seçileceklerini, 3 yıl için seçileceklerini de öngörmüşler.

Sırf bu suiistimali önlemek için genel başkanlık döneminin iki yıl olduğunu, altı defa seçilebileceğini, dört yıl aradan geçmedikten sonra bir kere daha seçilme imkânının bulunmadığı konusunu tespit ediyor.

Aynen katılıyoruz.

BAŞKAN — 15 inci maddenin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki bu önerge üzerinde söz isteyen var mı efendim? Yok.

Bu önergeyi oyluyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

15 inci maddenin ikinci fıkrası buna göre değiştirilecektir.

Şimdi, 19 uncu maddeye ait önergeyi okutuyorum:

«MADDE 19/6

İl Başkanı, en çok iki yıl için seçilir. Aynı kişi, ara verilmeksizin beş defadan fazla seçilemez; yenden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur.»

BAŞKAN — Yalnız, burada il başkanları için en çok iki yıl için seçilir hükmü getirildiğine

göre, olağanüstü kongre ile iki yıldan önce de il başkanlığından düşürülebilecek demektir.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım zaten bu gibi kimselerin muayyen suçları işlemeleri halinde merkez karar organının infisah ettirme, onlara işten el çekme yetkisi saklı.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Şöyle oldu efendim: Genel başkan en çok iki yıl olmak üzere 12 yıl için seçilebilir; 12 seneden önce de hükümünü kaybedebilir. En çok 5 defa seçildi; bir seferinde 1 sene için genel başkan seçildi, ondan sonra tamamladı; 9 senede veya ötekinde 11 senede de kaybedebilir. Her turu biz bir tur sayıyoruz; senesine bakmıyoruz.

BAŞKAN — Evet, seçilme sayısına bakıyoruz; seçilme dönemine bakıyoruz.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Beş de da, altı defa.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Fazla olamaz, az olabilir; yıl olarak.

BAŞKAN — 19 uncu maddenin altıncı fıkrası üzerinde verilmiş önerge üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

19 uncu maddenin altıncı fıkrası bu şekilde değiştirilecektir.

Önergenin 20 nci maddenin onuncu fıkrasıyla ilgili bölümünü okutuyorum :

«MADDE 20/10

İlçe başkanı, en çok iki yıl için seçilir. Aynı kişi, ara verilmeksizin beş defadan fazla seçilemez; yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıllık bir sürenin geçmesi zorunludur.»

BAŞKAN — Genel başkan ve il başkanlarının seçilme sürelerine paralel bir değişiklik. Genel başkan ve il başkanları için böyle hüküm getirilince tabii ilçe başkanları için de aynı hükmü getirmek gerekiyordu.

20 nci maddenin onuncu fıkrası ile ilgili bu değişiklik hakkında söz almak isteyen?.. Yok.

Önergenin bu bölümünü de oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

20 nci maddenin onuncu fıkrası da bu şekilde değiştirilecektir.

Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterimizin bir önergesi daha var, onu okutuyorum :

Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Siyasî Partiler Kanununun 95 inci maddesinin bugünkü birleşimde kabul edilen şekline uygun olarak daha önce kabul edilmiş bulunan 101 inci maddenin (d) bendinin (iki) numaralı alt bendinin değiştirilerek kabul edilmesi gerekmektedir.

101 inci maddenin tekriri müzakeresi ile bu maddenin (d) bendinin iki numaralı alt bendinin aşağıdaki şekilde kabul edilmesini arz ve teklif ederim.

Necdet ÜRUĞ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BAŞKAN — Bu tekriri müzakere teklifini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değişiklik teklifini okutuyorum :

«2. (1) numaralı bend gereğince bir siyasî partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkarılmayıp da bir siyasî partinin kapatılmasına sebep olan üyeleri, çıkarma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendilerine yazı ile bildirilmesinden başlayarak on yıl süre ile başka hiçbir siyasî partiye alınamaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday da gösterilemez ve milletvekilliği için aday olamazlar. Aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veya seçimlerde bağımsız aday gösteren siyasî partiler hakkında da (1) numaralı bend hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — Bu konuda Komisyon ne diyor?

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, 95 inci maddede bir düzenleme yaptığımız için, ister istemez 101 inci maddenin (d) bendinin (2) numaralı altbendinde de bir düzenlemeye ihtiyaç oldu. Dün de zaten müzakere sırasında, 95 inci maddede bir değişiklik yapılır ise bunun aynen 101 inci maddeye de yansması gerekir, diye bir görüşünüzü tespit etmiştik. Bu görüş istikametinde bir düzenleme yapılmıştır. Albay Onur gerekli açıklamayı yapacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Eyet, buyurun.

HAKİM ALBAY İSMET ONUR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — Sayın Cumhurbaşkanım, dünkü Millî Güvenlik Konseyi müzakeresinde 101 inci maddenin (d) bendinin (2) numaralı altbendinde, partinin kapatılmasına neden olan üyelerin seçimlerde par-

ti listelerinde bağımsız aday da gösterilemeyecekleri hükmünün yer aldığı görülmüştü. O zaman «kendisi bağımsız aday olabilir mi?» diye sormuştunuz. Bu, 95 inci maddeden sonraya bırakılmıştı. 95 inci maddenin bugün kabul edilen şeklinde, bu şekilde partilerin kapatılmasına neden olanların başka bir siyasî partiye alınmayacakları ve milletvekilliği için aday olamayacakları belirtilmişti. Bu hüküm, önerge ile «ve milletvekilliği için aday olamazlar» şeklinde 101 inci maddenin (d) bendinin (2) numaralı altbendine, 95 inci maddeye uygun olarak eklenmiştir.

Arz ederim.

HAKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Çünkü burada, partilerden bağımsız aday olamaz demistik. Şimdi, partinin kapatılmasına sebebiyet veren üyelerin tüm adaylığını iptal ettik; aynı buraya monte etmiş olduk.

BAŞKAN — Önerge üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

101 inci maddenin (d) bendinin (2) numaralı altbendi bu şekilde değiştirilecektir.

Başka önerge var mı efendim?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Başka önergemiz yok efendim. Ancak kabul ettiğimiz bazı maddeler

rin son aldığı şekillerine göre geçici cezalarının olması lazım. Geçici cezaları düzenleyecek olan 119 uncu maddeyi görüşmeden önce bu maddelere göre 119 uncu maddeyi Komisyonla birlikte yeniden düzenlemek üzere 15 dakikalık bir ara rica ediyoruz.

BAŞKAN — Peki.

DEVLET BAKANİ İLHAN ÖZTRAK — Bir konuda arzım olacak müsaade ederseniz : Demin geçti ama, daha güzel oluyor. 7 nci maddenin ikinci fıkrası geçti, ama ifadesinde biraz tereddütüm vardı. Müsaade buyurlarlarsa ikinci fıkrayı yazdım, okuyayım. Eğer daha uygun görülürse, geçici 7 nci maddenin ikinci fıkrasını şöyle değiştirsek daha güzel oluyor, Türkçe bakımından :

«İlk milletvekilleri genel seçimlerinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar geçecek süre içinde bu Kanunun Dördüncü Kısımında yer alan hükümleri ihlal sebebiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir partinin kapatılması için dava açılması konusunda Millî Güvenlik Konseyi de Adalet Bakanı kanalıyla istemde bulunabilir.»

Daha iyi bir Türkçe gibi geldi bana. Komisyon da katılıyorsa, uygun görülürse değiştiririz.

BAŞKAN — Bunu bundan sonraki oturumda görüşürüz.

15 dakika sonra, toplanmak üzere birleşime 15 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 15.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.50

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Cumhurbaşkanı, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — İkinci oturumu açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/624; M. G. Konseyi : 1/486) (D. Meclisi S. Sayısı : 333; M. G. Konseyi S. Sayısı : 562) (Devam)

BAŞKAN — Bundan evvelki oturumda Komisyonla teklif edilen maddeleri görüşmüş ve kabul etmiştik.

Şimdi, dünkü oturumda görüşürken geçici maddelerin kabulünden sonra 119 uncu maddeyi görüşelim demiş ve 119 uncu madde üzerinde görüşme yap-

mamıştık. Şimdi zannediyorum 119 uncu madde üzerinde görüşeceğiz, değil mi?

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim izin verir misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — 7 nci geçici madde ile geçici 10 uncu madde üzerinde bir tekriri müzakeri müsaadelerimize arz edeceğiz.

BAŞKAN — Bu 119 uncu madde ile bir ilgisi var mı?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır yok efendim.

BAŞKAN — O halde 119 uncu maddeyi bir konuşalım, ondan sonra onları görüşürüz.

Yeni şekliyle 119 uncu maddeyi okutacağız; 119 uncu maddeyi verdiniz mi?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — 119 uncu maddede bir değişiklik olmadı efendim.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Söz konusu geçici maddelerde değişiklik yaptınca buna gerek kalmadı.

BAŞKAN — Peki.

119 uncu maddeyi okutuyorum:

«Özel yasaklılarla ilgili cezalar

MADDE 119. — Bu Kanunun:

a) Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası (a) bendi kapsamına girenlerden, aynı bent hükümlerine uymayanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis,

b) Geçici 1 inci maddenin birinci fıkrası (b) bendi kapsamına girenlerle aynı geçici maddenin 2 nci fıkrası kapsamında olup da (b) bendi hükümlerine tabi olanlardan, aynı bent hükümlerine uymayanlar, altı aydan iki yıla kadar hapis,

c) Geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası (a) bendi kapsamına girenlerden, siyasi partilerin kuruluş veya faaliyetlerini her ne suretle olursa olsun destekleyenler, altı aydan bir yıla kadar hapis,

Cezasıyla cezalandırılırlar.»

BAŞKAN — Komisyon bu madde üzerinde bir değişiklik yapmadı, değil mi?

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Hayır efendim.

BAŞKAN — Çünkü o geçici maddelerle bu halledi.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — 119 uncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, Genel Sekreterimizin biraz evvel kabul edilmiş olan geçici 7 nci madde üzerinde bir tekriri müzakere talebi var.

Bu talebi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sadece efendim ikinci fıkrada cümleler yer değiştirdi, özünde bir değişiklik yok. Bunu müsaade ederseniz okusunlar.

BAŞKAN — Daha anlayışlı olması bakımından?..

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Evet efendim.

BAŞKAN — Geçici 7 nci maddenin ikinci fıkrasını okutuyorum :

«İlk milletvekili genel seçimlerinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar geçecek süre içinde, bu Kanunun dördüncü kısmında yer alan hükümleri ihlâl sebebiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir partinin kapatılması için dava açılması konusunda Millî Güvenlik Konseyi de Adalet Bakanı kanalıyla istemde bulunabilir»

BAŞKAN — Evet, bu 7 nci geçici maddenin ikinci fıkrası üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Komisyon olarak katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz.

Geçici 7 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yok.

Geçici 7 nci maddenin ikinci fıkrasının bu şekilde düzeltilmesi önermesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 7 nci maddenin ikinci fıkrası bu şekilde düzeltilecektir.

Genel Sekreterimizin geçici 10 uncu madde üzerinde de bir tekriri müzakere talebi var.

Bu tekriri müzakere talebini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 10 uncu maddeye eklenmesi teklif edilen ikinci fıkrayı okutuyorum :

«Bu madde hükümlerine uymayan siyasî partiler hakkında bu Kanunun 104 üncü maddesi hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — 104 üncü maddede; «diğer sebeplerle Başsavcılığa dava açılması deniyor.»

Yani dava açabilecek.

HAVA HÂKİM ALBAY ZEKİ GÜNGÖR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — İhtar edecek.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK — Uyaracak, yapmazsa parti kapatılacak.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Bir başka deyimle, on yılını bitirmiş eski başkanlar tekrar başkan olarak seçildikleri takdirde, bunlar hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı ihtarında bulunacaktır ilgili partiye. İlgili parti verilen süre içerisinde bunu partisinden ihraç etmediği takdirde, parti için kapatılma sebebi olacak.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet.

Gerçi cezaî hükümler bu; ama geçici olduğu için bunu da geçici maddeye koymuş olduk.

HÂKİM ALBAY İSMET ONUR (Anayasa Komisyonu Üyesi) — Bazı geçici maddelerde, müeyyide gerektirenlerde, hep böyle atıf var efendim.

BAŞKAN — Bu teklif üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Komisyon olarak biz de katılıyoruz.

BAŞKAN — Bu teklif üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yok.

Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Binaenaleyh, geçici 10 uncu maddeye ikinci fıkra olarak bu ilave edilecektir.

Başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

HÂKİM TÜMGENERAL MUZAFFER BAŞKAYNAK (Anayasa Komisyonu Başkanı) — Burada bir usul maruzatımız olacak; «Yürürlük ve Yürütme» diye bir kısım açalım ve buna «Onuncu Kısım» diyelim.

BAŞKAN — Evet öyle diyelim.

Tasarının Onuncu kısmını okutuyorum :

ONUNCU KISIM

Yürürlük ve Yürütme

Yürürlük

MADDE 123. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 123 üncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

124 üncü maddeyi okutuyorum :

Yürütme

MADDE 124. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 124 üncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı üzerinde başka bir teklif yoksa tümünü oylarınıza sunacağım?.. Yok.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı ve uğurlu olsun.

Gündemimize göre görüşülecek başka bir konu bulunmadığından, bilahara tespit edilecek gün ve saatte toplanmak üzere birleşimi burada kapatıyorum.

Hepinize teşekkür ederim.

Kapanma Saati : 16.00

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ

GÜNDEMİ

143 ÜNCÜ BİRLEŞİM

22 Nisan 1983 Cuma

Saat : 14.00

I. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/624; M. G. Konseyi : 1/486) (D. Meclisi S. Sayısı : 333; M. G. Konseyi S. Sayısı : 562)
2. — Sendikalar Kanunu Tasarısı. (1/235)
3. — Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısı. (1/236)
4. — 1475 Sayılı İş Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı. (1/269)

